

УДК 911.9 (477)

Й.Р.Гілецький

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Івано-Франківськ. Україна

ПРОБЛЕМИ НАЗВ ВЕРШИН УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ

«RESUME» Y.R. Hiletskyy *PROBLEMS OF THE NAMES OF TOPS OF UKRAINIAN CARPATHIANS*

For arrangement of the names of tops of Ukrainian Carpathians it is necessary to decide three questions: to specify the names of tops, which are used by a local population and to pick up thread them on cartographic works; to give the names to those tops which was designated only by the marks of heights, and the names did not have; to complete Ukrainian translation of the names of tops, which have the foreign sounding.

Key words: names of tops, mark of heights, locals.

Однією з найважливіших тенденцій розвитку національних господарських комплексів країн світу у ХХІ столітті є подальший активний розвиток третинного сектора, у якому важливе місце займає індустрія туризму. Різні види туризму стають все більше популярними і у Карпатському регіоні України. При цьому зростає популярність пізнавальних напрямів туризму. Учасників активного відпочинку все більше цікавлять особливості місцевих історико-культурних та природних об'єктів, їх генезис, топоніміка тощо.

Попит на пізнавальну інформацію стимулює пропозицію. Все більше видається справжніх туристських карт великих масштабів, доступними стають космічні знімки території у мережі Інтернет, з'являються спеціалізовані сайти, періодичні видання. Однак у цьому масиві відомостей про природні об'єкти Українських Карпат є багато неточностей, недостовірних або спотворених даних. Спричинені вони здебільшого непрофесіоналізмом авторів чи упорядників інформації, але в ряді випадків недостатньою вивченістю окремих природо-

географічних об'єктів. Значною мірою це стосується і оронімів Українських Карпат.

Проблеми назв елементів рельєфу мають різну природу. Назви гірської країни в цілому (Карпати), її найбільших частин (Бескиди, Горгани, Покутсько-Буковинські Карпати) значною мірою запропоновані у працях науковців давніх і середньовічних часів. Поступово вони закріпилися у лексиконі місцевих жителів. Назви гірських хребтів, масивів, груп, гірських пасм були створені вже науковцями нового та новітнього періоду, які досліджували та описували Карпати. Здебільшого вони мало відомі місцевим жителям, які ними практично не послуговуються. А ось назви більшості вершин були дані першими поселенцями, які починали освоєння Карпатського краю. Тому за походженням вони бувають і українськими і румунськими, польськими і словацькими, німецькими і угорськими тощо. Однак назви отримали найбільш виражені вершини, які добре оглядаються з прилеглих вершин чи хребтів.

Багато з вершин не мали назв узагалі серед місцевих мешканців, оскільки вони не бачили у цьому потреби. Займаючись тваринництвом, горяни давали назви передусім освоєним полонинам, але їх мало цікавили заліснені і не дуже виражені на хребті окремі вершини. Тому деякі з них так і проіснували без назви до наших днів. Частина з них були дані назви картографами, які здійснювали зйомку і картографування місцевості. Однак, очевидно, не всі з них поставились до цієї справи відповідально і здійснили вивчення існуючих назв серед місцевих мешканців. Тому багато назв вершин, які нанесені на карти, є зовсім невідомими і незрозумілими за походженням для жителів прилеглих сіл.

Найбільше спотворені назви географічних об'єктів на картах у масиві Полонини Красної. Тут більшість назв вершин не відповідає тому, як називають ці вершини місцеві жителі. Так вершина, яку мешканці навколишніх сіл називають Красною, на картах чомусь позначена як Климова (1494 м). Климовою Кичерою горяни прилеглих сіл називають вершину висотою понад 1480 м, яка розміщена західніше по хребту. Гора, яка на карті названа Гропою, горянам відома як Беняска, а Сигланський як Гроловиця і т. ін.

Подібні приклади можна привести в інших частинах Карпат. Так про вершину з назвою Чорал у горах Гриняви ніхто ніколи не чув у навколишніх селах, вершину позначену як Берлібашка у Мармароському масиві місцеві жителі називають Лотундур, Короткан у Горганах – Боярином, Котел у Свидовецькому масиві – Менчіль. Таких прикладів можна навести ще дуже багато.

Певні проблеми є з перекладом назв вершин на українську мову. Однак поступово вони вирішуються. Так назва Полонина Руна у більшості видань трансформувалася у Полонину Рівну, Томнатикул – у Томнатик, Будичевська Велька – у Велику Будичевську, Руский Дзял – у Руський Діл і т. ін. Однак ще є ряд вершин, назви яких мають бути уточненими щодо українського звучання.

Таким чином, для упорядкування назв вершин Українських Карпат необхідно вирішити три питання:

- 1) уточнити назви вершин, які використовує місцеве населення і відновити їх на картографічних творах;

- 2) дати назви тим вершинам, які позначалися тільки відмітками висот, а назви не мали. При цьому надані назви мають бути співзвучними з назвами навколишніх вершин, сприйматися представниками місцевої інтелігенції, які цікавляться краєзнавством;

- 3) завершити українізацію назв вершин, які мають іншомовне звучання.